

Recep Ali Aksoylu
[53 Haber Merkezi, 3 Temmuz 2012](#)

Kanatlı Böcek - Kelebek'e Teslim mi Olduk?

“Yaz Rize’ye de geç geldi, meyveler mevsimi şaşırdı. Hala incirler, kara yemiş, kokulu kara üzüm yok. Ama acaba sadece yaz mevsiminin bu yıl geç gelmesi mi buna neden?”

Salatalık sırıgını silkeliyorsun, yüzlerce minik kelebek havaya uçuşuyor. Patlıcanların üzerinde uğur böceğinden daha irice, üzeri çizgili bir böcek... Kurutuyor adeta bitkiyi. Kara

üzüm yapraklarının üzeri kirece bulanmış gibi.

Esrarengiz sinek, böcek istilası 3 yıldır artarak yayılıyor. Trabzon tarafına da sıçramış. Herkes şikayetçi, ilerde daha büyük riskleri oluşturabilecek olduğunun farkında olanlarda çok ama toplumsal tepkiyi, duyarlılığı maalesef görebilmek mümkün değil.

STK’lar gereken tepkiyi yansıtamamış olsa bile 3 yıl boyunca konuya taraf kamu kurumlarının tedbir geliştirememesine aklım ermiyor. Tarımla uğraşan dostlarımın çay tarlalarına zarar gelir diye havadan top yekun mücadele yapılamadığı yorumlarına hak veriyorum. Ama meyve ve sebzelerin çaylık alanların hemen içerisinde olduğu bölgede “Ricania Simulans” isimli zararlı haşereden çaylıkların etkilenmemesi mümkün değil. Üretici, ziraat odaları endişeli, tedirgin/miş. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi proje geliştiriyormuş, Çay Kur’da konuya hassasiyetle eğiliyormuş. Ne zaman?

Üretici Yılmaz Çakmak sohbetimizde, “Önce fasulye, biber, mısır gibi sebzelerde gördük, bu sene daha çok olmak üzere haşere şimdi daha da güçlendi ve meyvelere de sirayet etti. Böceğin dadandığı bitkinin öz suyundan beslenerek çok süratle gelişmesinden tedirginiz, ilgililerle bunları paylaştık, gecikilmiş olsa da Tarım Müdürlüğünün artık kısa sürede çözüm sağlayacak bir proje geliştireceğine” inandığını söylüyor ama ben o kadar iyimser olamıyorum.

3 yıl da hiç bilinmeyen bir konuda bile gereken tarımsal ilacı geliştirebilmek mümkünken, bölgenin temel geçim kaynağı çay ve diğer tüm tarımsal ürünlerin riske edilmesini, adeta kaderine terk edilmesini anlayabilmemde mümkün değil.

Konunun çok hassas bir yanını da sanırım vurgulamak lazım. Türk Çayını dünyaya açma sürecinde işlenen tema, “Zirai ilaç kullanılmadan üretiliyor” olması. Bilebildiğim kadarıyla çay tarımında zirai mücadeleye gereksinim duymayan çay plantasyonlarına sahip tek ülkeyiz. Özellikle yoğun zirai ilaca maruz uzak doğu çaylarına karşı en büyük avantajımız olan kısmi organiklik (Çay Kur gerçek Organik Çay da üretiyor) yapılacak top yekun bir zirai ilaçlama ile kaybedilebilir. Çay Kur yönetimi de mutlaka bu ayrıntıları dikkate alıyordur. Hatta haşerenin uzak doğundan hareketle Batum’dan bize nasıl bulaştığı şehir efsanelerini onlarda duyuyorlardı. Ama 3 yılda çözüm sağlattırmamalarını makul karşılayabilmek mümkün değil.

İnsana etkisi şimdilik yok gibi. Gibi, zira bu tarz haşerenin insan vücudunda etkilerinin genetik yapımızda, sağlığımızda birkaç yıl sonra etkilerinin görülmeyeceğinin aksini iddia edebilir misiniz?”

Yukarıdaki satırlarımı geçen yıl Eylül ayında yerel medya ve tarımla ilgili ulusal dergilerde yer alan ile “Gizemli böcek – kelebek Türk Çayını da tehdit ediyor” başlıklı yazımdan aynen aldım.

Bazı yazılar veya konular var ki, zaman geçse de içerikleri güncelliğini aynen koruyabiliyor. Bu yazımda bunlardan biri. Çünkü, Doğu Karadeniz’deki nerdeyse tüm tarım ürünlerini tehdit eden “Ricania Simulans”

adlı kanatlı böcek maalesef bahçelerde, çaylıklarda varlığını sürdürmeye, zarar vermeye devam ederken zirai mücadele anlamında henüz bir yöntem geliştirilememiş durumda.

Azıcık da olsa geçen yıldan bu yıla değişikliklerde yok değil. Geçen yıl Rize'ye yaz mevsimi geç gelmişti. Bu yıl ise meteoroloji ne diyor bilmiyorum ama benim hatırladığım en sıcak yazlarından birini yaşıyor Rize. Yağmur yağmıyor. Arada yağdığıyla da ağaçların yapraklarından toprağa kadar ulaşmıyor. Anacığında bu kurak havalardan en çok şikayet edenlerden. İki lafının birinde bu aralar "kelebek, kanatlı böcek illeti yetmezmiş gibi şimdi bu kuraklıkla tüm sebzelerim kurumaya başladı" diyor. Hani haksız da değil, evin yanındaki bitkileri sulayabiliyor ama uzaktakilere çözüm bulamıyor. Hadi sulamaya çözüm bulabildi, böceğe karşı koca koca müdürlükler, enstitüler, akademisyenler çare bulamazken benim anacığım, komşularım, hemşerilerim ne yapsın!

İlk kez Rize'nin İyidere İlçesi'nde 2006'da görülen bu süreç içerisinde hızla çoğalarak Trabzon'un Of İlçesi'nden Artvin'in Hopa İlçesi'ne kadar tüm sahil şeridinde etkili olduğu görülen 'Ricania Simulans'ın Gürcistan üzerinden geldiği, bir dönem bölgenin bitki florası üzerine araştırmalar yapan İsrail'li uzmanların mirası olduğuna inanılıyor.

Son 4 yıldır iyice hissedilen ve Erzurum Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü tarafından inceleme altına alınan Ricaniida familyasına bağlı 'Ricania Simulans' isimli böcek; yapıştığı bitkilerin öz suyundan beslenerek gelişiyor, ancak yapıştığı bitkinin gelişimine de önemli ölçüde zarar verdiği belirtiliyor.

Geçen yıl görüşlerini aldığım konuya duyarlı hemşerilerime bu yılda başvurdum. Edinebildiğim, sorunun çözümüne dair bir emare yok. Çevreye duyarlı, özellikle HES'ler konusunda yörede etkin bir isim olan Sayın Ömer Şan'da geçen yıl konuyu gazetesinde haber olarak detaylı işlemişti. Dün tesadüfen karşılaştığımızda geçen yıldan bu yıla değişen bir şey var mı dedim.

Zararlı haşere ile mücadele anlamında, bitkimizi, bahçemizi koruma anlamında bir gelişme yok ama kanatlı böceğin evrimi açısından değişimler var dedi Sayın Şan. Ve ekledi: "Böcek, kısa sürede evrimleşerek, genetik yapısını da değiştirebiliyor. Pamukçuktan kelebek şekline dönüşüyor ama kelebek gibi masum değil. Çünkü ilk çıktığında mısır ve fasulye gibi yumuşak sebzelere dadanırken; şimdilerde sert ve acı yapraklı sayabileceğimiz karayemiş, mandalina, çay hatta kızılgaç, erik, armut gibi meyvelerin taze yaprakları, meyveleri ve hatta bedenlerinde de yoğunlukla görülüyor. Bu yıl genç fidanları da kuruttuğunu duyuyoruz."

Neredeyse tüm bitkilere yerleşip bitkilerin öz sularını tamamen kuruyana kadar tüketen, gelişiminin ve yayılmasının önüne geçilmemesi halinde bölge ekonomisinin bel kemiği çay tarımını da olumsuz etkileyeceğinden ciddi ciddi endişe ettiğimiz menşei ve etkileri belli bu böcek için dört yıldır koca koca kurumlarımızın etkili olabilecek bir ilaç bulamaması, yerel STK'larında bu denli duyarsızlığını da açıkçası ben anlayabilmiş değilim.

Hele hele günümüzde dört yılda dünya haritasının da defalarca kez değişebildiğine şahit olmaya başladıktan sonra.